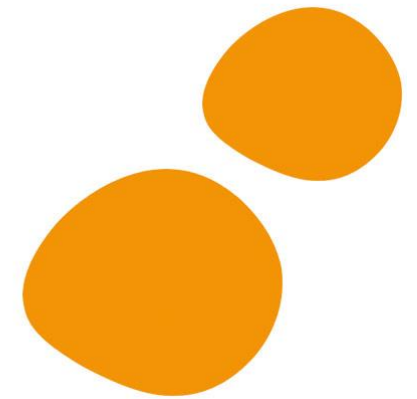

Pyöreän pöydän keskustelu
lasten osallisuudesta
31.10.2016 Säätytalo

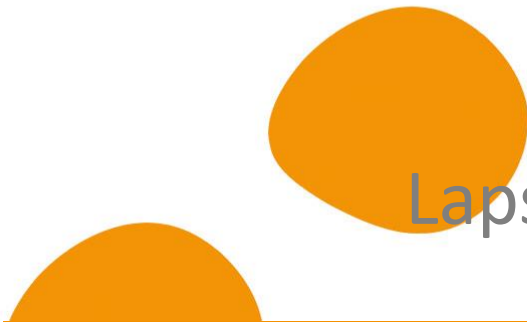

Näkökulmia lasten osallisuuteen

Terhi Tuukkanen

Ylitarkastaja

Lapsiasiavaltuutetun toimisto

Lasten osallisuuden jäsennystapoja

- Lasten osallisuus on:
 - jokaisen lapsen oikeus
 - juridinen velvoite

 - edustuksellista
 - toimintatapoja arjessa

 - todellista mahdollisuutta vaikuttaa itseään koskeviin asioihin
 - tunne siitä, että on tullut kuulluksi ja saanut vaikuttaa asioihin

Lasten osallisuuden toteutuminen kotona

- Peruskoulun 8-9-luokkalaisista 92 % pystyy keskustelemaan omista asioistaan vanhempiensa kanssa (vuonna 2013).
→ Vuonna 2001 vastaava luku oli 86 %.
- Peruskoulun 6-luokkalaista 88 % ei ole kokenut fyysistä kuritusväkivaltaa elämänsä aikana (vuonna 2013).
→ Vuonna 2008 kuritusväkivaltaa kokeneiden lasten osuus oli yli kaksi kertaa suurempi.
- Peruskoulun 8-9-luokkalaisista pojista 89 %:lla ja tytöistä 94 %:lla on ainakin yksi läheinen ystävä (vuonna 2013).
→ Vuonna 1996-1997 vastaava luku oli pojilla 81 %.

Lasten osallisuuden toteutuminen koulussa

- Peruskoulun 8-9-luokkalaisista:
 - 42 % arvioi, ettei heidän mielipiteitään oteta huomioon koulutyön kehittämisessä.
 - 38 % kokee, etteivät opettajat rohkaise heitä mielipiteen ilmaisuun.
 - 42 % ei tiedä, miten voi vaikuttaa koulun asioihin
 - 56 % kokee, etteivät opettajat ole kiinnostuneita heidän kuulumisistaan.
- Kehitys on ollut myönteistä viime vuosina.

Lasten osallisuuden toteutuminen yhteiskunnassa

- 15–19-vuotiaista nuorista 22 % on pyrkinyt vaikuttamaan itselleen tärkeisiin yhteiskunnallisiin asioihin
- Nuorten yleisimmät vaikuttamismuodot: palautteen antaminen jostakin palvelusta, äänestäminen, aloitteiden allekirjoittaminen ja ostopäätöksillä vaikuttaminen.
- Lähes 2/3 kahdeksaluokkalaista kokee internetin ja ystävät sekä oppilaskunnan toimintaan osallistumisen parhaina keinoina vaikuttaa ongelmien ratkaisemiseen.

Lasten osallisuuden toteutuminen yhteiskunnassa

- Edustuksellinen osallistuminen (esim. nuorten edustajistot tai järjestötoiminta) ei herätä nuorten halua osallistua päätöksentekoon (25 % on osallistunut)
- Osallisuuden muodot kasautuvat samoille nuorille. Eniten vaikuttamismuotoja on hyvin koulussa menestyvillä ja korkeasti koulutetuilla nuorilla.

Pohdintoja

- Lasten edustuksellisen osallistumisen muotoihin on panostettu viime vuosina vahvasti. Ne tavoittavat kuitenkin vain pienen joukon lapsia ja nuoria.
- Moni lapsi ja nuori ei koe löytävänsä sopivia osallistumisen muotoja.

Pohdintoja

- Osallisuus on jokaisen lapsen oikeus hänen taustastaan, ominaisuuksistaan, ilmaisutavastaan tai iästään riippumatta. Kaikilla lapsilla on yhtäläinen tarve ilmaista itseään.
- Nykyiset osallisuuden rakenteet vaativat lapsilta paljon, esim. puhe-, luku- ja esiintymistaitoja. Monen lapsen ja nuoren lukutaidoissa on kuitenkin suuria puutteita.
- Haavoittuvimmassa asemassa olevat lapset uhkaavat jäädä osallisuusrakenteiden ulkopuolelle. Riskinä osallistumisen tarkoituksen hämärtyminen.
- Lasten oikeus itseään koskevaan tutkimustietoon ei usein toteudu, esim. Kouluterveyskysely.

Pohdittavaa

- Miten lainsäädäntö ohjaa lasten osallisuuden rakenteita?
- Missä asioissa lapsilta kannattaa kysyä mielipiteitä?
- Voiko edustuksellinen osallistuminen toimia lasten kohdalla? Voiko lapsi edustaa muiden lasten mielipiteitä? Ketä edustuksellinen osallistuminen palvelee?
- Miten saadaan kaikkien, myös haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten ääni kuuluviin?
- Mikä on aikuisten vastuu lasten osallisuusrakenteiden kehittämisessä?

Lähteitä

- Fagerlund, M., Peltola, M., Kääriäinen, J., Ellonen, N. & Sariola, H. 2014. Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013. Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. Saatavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86726/Raportteja_110_Lapsiuhritutkimus_web.pdf?sequence=1
- Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014. Eriarvoistuva lapsuus. Lasten hyvinvointi kansallisten indikaattoreiden valossa. Saatavilla: <http://lapsiasia.ssthosting.fi/wp-content/uploads/2014/12/Vuosikirja-2014.pdf>
- Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit. Saatavilla THL:n Sotkanetistä: <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?g=354>
- Myllyniemi, S. 2013. Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013. Saatavilla: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2014/02/Nuorisobarometri_2013_lowres1.pdf

Lapsiasia
VALTUUTETTU

Lapsiasia.fi